

کاربرد مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش در اعضای هیئت علمی

مصطفی باقریان فر

گروه علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

(تاریخ دریافت: ۹۶/۱۰/۱۲، تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۲/۹)

چکیده

زمینه: اخلاق در آموزش عالی مشخص کننده حدود و ثغور رفتار اعضای هیئت علمی و تضمین کننده سلامت آموزش عالی است. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی میزان رعایت مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان است.

روش: روش پژوهش، توصیفی - پس‌رویدادی بوده و جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر سنجیدگی تشکیل می‌دادند که تعداد آن‌ها بر اساس آمار ۱۴۵۲ نفر بود. با استفاده از فرمول کوکران و نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی ۲۶۴ نفر به عنوان نمونه انتخاب شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه محقق ساخته است که روایی آن از دید اساتید مورد تأیید قرار گرفته و پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ تعیین گردیده است. در تحلیل داده‌های حاصل از ابزار پژوهش از آزمون‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون تی تک نمونه‌ای، آزمون مانوا و تحلیل واریانس یک‌راهه) استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که: (۱) میانگین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش اعضای هیئت علمی از نظر دانشجویان از نمره ملاک پژوهش بالاتر بوده است. از بین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای، مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان توسط اعضای هیئت علمی دارای بالاترین ضریب تغییرات (۴/۸۷) و مؤلفه مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح دارای کمترین ضریب تغییرات (۲/۳۷) است. (۲) بین دیدگاه دانشجویان بر اساس جنس، ترم و رشته در مورد بعضی از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش تفاوت معنی‌داری وجود دارد. **نتیجه‌گیری:** بنابراین با نهادینه کردن اخلاق حرفه‌ای آموزش در دانشگاه فرهنگیان، علاوه بر بهبود باورها و رفتارهای اخلاقی دانشجویان، آن‌ها یاد خواهند گرفت که خودشان در هنگام تدریس در مدارس، اخلاق حرفه‌ای آموزش را رعایت کنند.

کلید واژگان: اخلاق، اخلاق حرفه‌ای، آموزش عالی

سر آغاز

آموزش شامل تغییر باورها و عادات یک یادگیرنده و تشویق یادگیرندگان به یادگیری مطالب برای هدف‌های خاص است. محقق از آموزش به عنوان فعالیتهای ارزشی یاد می‌کند و معتقد است که آموزش جایگاه مطلوبی در توسعه ذهن دارد (۱، ۲). لذا می‌توان اظهار کرد که آموزش فعالیتی ارزشمند است. نقش بااهمیت آموزش در تعالی انسان‌ها و نیز شکل‌گیری تمدن‌های بشری، بر هیچ‌کس پوشیده نیست. در این بین، مراکز آموزشی جامعه به‌خصوص مراکز تربیت معلم (دانشگاه فرهنگیان) با توجه به اینکه تربیت یافته‌گان آن‌ها خود متولی آموزش و تربیت نسل‌های بعدی می‌شوند، از نقش ویژه‌ای در جوامع مختلف برخوردار هستند. این جایگاه والا باعث می‌شود که مقوله "اخلاق حرفه‌ای" بخصوص در معانی اخلاق سازمان و اخلاق کار در این مراکز مورد توجه اندیشمندان و صاحب‌نظران دینی، فرهنگی و اخلاقی جوامع

مختلف قرار گیرد (۳). به عبارتی دیگر، دانشگاه‌ها از پرارزش‌ترین نهادهایی هستند که جامعه برای پیشرفت و توسعه در اختیار دارد و به عنوان یکی از زیر نظام‌های عمده آموزش عالی، به تربیت و آماده ساختن نیروی انسانی کارآمد، شایسته و دارای مهارت به منظور پاسخگویی به نیازهای واقعی جامعه در زمینه‌های مختلف می‌پردازد (۴). همچنین به باور پژوهشگری آموزش عالی نیز نظامی حرفه‌ای است که مجموعه‌ای از رفتارهای انسانی شاغلان آن در شکل‌دهی فضای اخلاقی آن نقش دارد (۵).

علم اخلاق از قرن‌ها قبل از میلاد مسیح در مشاغل و حرف گوناگون وارد شده است. اولین قانون تدوین شده در زمینه اخلاق حرفه‌ای به سوگندنامه پزشکی بقراط در یونان باستان برمی‌گردد که در آن وظایف و مسئولیت‌های اخلاقی پزشکان مشخص شده بود (۶).

نویسنده مسئول: نشانی الکترونیکی: mostafab178@gmail.com

شوخی و طنزهای ناشایست؛ استفاده از ارزشیابی نسبی در مورد عملکرد مهارتی دانشجوی و فروتنی و پرهیز از تکبر و خودبرتربینی از مهم‌ترین شاخص‌های اخلاق حرفه‌ای در اساتید تربیت‌بدنی عمومی است (۷).

پژوهشگری در مقاله خود به پیرامون اهمیت اخلاق در حرفه معلمی پرداخت و در آن عنوان کرد که صحبت در مورد حرفه معلم، در نظر گرفتن مسائل اخلاقی جهانی معاصر در آموزش و پژوهش ضروری است و فرصتی است برای دانش آموزان به منظور توسعه یک موضع انتقادی نسبت به برخی از ضروری‌ترین مسائل اخلاقی در آموزش و پژوهش در جوامع معاصر. در بستر مدرسه و با حمایت از سیاست‌های مدرسه، برنامه‌ها و شیوه‌ها، آموزش و پرورش اخلاقی به دانش آموزان کمک می‌کند تا عمق دانش و آگاهی از خود و دیگر فرهنگ‌ها را توسعه دهند. هر معلم باید یک سطح مساوی از کرامت به هر فرد با شروع اولین درس از خود نشان دهد. توجه معلمان نسبت به شأن و منزلت دانش آموزان از طریق اینکه آن‌ها چگونه تعهدات حرفه‌ای خود را انجام می‌دهند آشکار می‌شود. معلمان در تمام سطوح آموزش و پرورش باید پیشرفت شناختی، اخلاقی و فکری دانش آموزان خود را تضمین کنند و آن‌ها را مورد احترام و قدردانی مناسب قرار دهند (۱۹). نتایج پژوهش‌های دیگری در همین راستا قابل تأیید است (۲۰، ۲۱).

با توجه به اهمیت مطالبی که ذکر آن رفت و پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، اخلاق حرفه‌ای آموزش یکی از مسائل مهم است که اساتید باید در هنگام آموزش دروس رعایت کنند. همچنین از آنجایی که آموزش زیربنای توسعه پایدار انسانی است باید در توسعه شخصیت انسانی باشد و تحقق اهداف آموزشی بدون توجه به جنبه‌های اخلاقی صورت پذیرد. تخطی از هنجارهای اخلاقی آموزش ممکن است به توانایی دانشجویان در رفع چالش‌های زندگی فردی و اجتماعی و مسائل تعلیم و تربیت آسیب‌های جدی وارد نماید. لذا پژوهش حاضر در نظر دارد اخلاق حرفه‌ای آموزش را در دانشگاه فرهنگیان یاسوج بررسی نماید و در پایان راهکارهایی را در جهت بهبود اخلاق حرفه‌ای آموزش ارائه نماید.

روش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و در قالب یک مطالعه توصیفی - پس‌رویدادی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش را تمامی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر سمنان در سال تحصیلی ۹۶ - ۱۳۹۵ تشکیل می‌دادند. آمار کل تمامی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر سمنان ۱۴۵۲ نفر بود. حجم نمونه پژوهش از طریق فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی ۲۶۴ نفر به نسبت درصد آن‌ها در جامعه (۱۶۴ مرد و ۱۰۰ زن) تعیین شد. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه نمونه به شرح زیر است:

۶۲/۱ درصد از گروه نمونه را مردها و ۳۷/۹ درصد را زن‌ها و بیش از نیمی از آن‌ها را افراد رشته آموزش ابتدایی تشکیل می‌دادند (۵۲/۷ درصد). به بیانی دیگر ۵۲/۷ از گروه نمونه رشته آموزش ابتدایی، ۱۶/۷

اخلاق جمع خلق و به معنای نیرو و سرشت باطنی انسان است که تنها با دیده بصیرت و غیرظاهر قابل درک است (۷). اخلاق نشان‌دهنده نظامی از ارزش‌هاست که به قضاوت افراد در مورد درست یا نادرست بودن، قانونی یا غیرقانونی بودن، عادلانه یا ناعادلانه بودن چیزی بستگی دارد (۸). در اکثر موارد علم اخلاق اشاره به استانداردهای تعیین سطح مناسب و مطلوبیت دارد (۹).

در مجموع باید گفت، اخلاق حرفه‌ای به‌طور عام و اخلاق حرفه‌ای آموزش به‌طور خاص در بین اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان منزلتی خاص دارد. در بسیاری از دانشگاه‌ها در سطح جهان آیین‌نامه‌هایی با عنوان کدهای اخلاق حرفه‌ای تدوین شده است که در این بیانیه‌ها بسیاری از ارزش‌های اخلاقی قابل احترام درج شده است. اگر خوش‌بینانه بنگریم توجه به رشد اخلاق حرفه‌ای در آموزش منجر به پرورش محیطی اخلاقی در کلاس درس خواهد شد. اینکه استادی به‌طور ذاتی استاد خوبی باشد، به‌تنهایی او را در شناسایی اهمیت اصول اخلاقی در محیط آموزشی و کلاس و ظرافت‌های موجود تجهیز نمی‌نماید. بنابراین ضروری است که این استعداد بالقوه به بالفعل تبدیل شود. اعضای هیئت‌علمی از مهم‌ترین ارکان دانشگاه‌ها هستند و بقای امر تدریس در دانشگاه‌ها علاوه بر تخصص علمی در رشته‌های موردنظر هر دانشگاه، به نحوه رفتار حرفه‌ای و شخصی اساتید در مؤسسات بستگی دارد (۱۰).

نتایج پژوهشی نشان داد که به‌طور کلی اساتید بخش‌های مختلف توانمندی خود را در زمینه حرفه‌گرایی ۷۹/۴٪ در حد عالی و ۲۰/۴٪ در حد قابل قبول و ۰/۲٪ در حد غیرقابل قبول ارزیابی نمودند. اساتید پژوهش در بخش‌های مختلف، توانمندی خود را در حیطه‌های قابلیت اطمینان و اعتماد، احساس مسئولیت در برابر دانشجویان، احترام به دیگران، همکاری و تشریک‌مساعی با همکاران و دانشجویان؛ عالی و در حیطه‌های قوه ابتکار ابداع در ارائه درمان و مهارت‌های سازمان‌دهی و مدیریتی غیرقابل قبول ارزیابی نمودند. بر اساس یافته‌های این پژوهش توجه به حرفه‌گرایی در گروه‌های مختلف مشهود می‌باشد. هرچند در برخی از حیطه‌ها مانند: مهارت رهبری، همکاری و تشریک‌مساعی و مهارت‌های سازمانی و مدیریتی، مداخلات آموزشی و فرهنگی مؤثر لازم است (۱۱). نتایج پژوهش‌های دیگری در این راستا قابل تأیید است (۱۲، ۱۳، ۱۴).

نتایج پژوهشی نشان داد اخلاق حرفه‌ای دارای هشت مؤلفه، اخلاق عدالت‌محوری، اخلاق حمایت‌محوری، اخلاق فکری، اخلاق فایده‌محوری، اخلاق آموزشی، اخلاق ارتقاء سازمانی، اخلاق وظیفه‌محوری و در نهایت اخلاق حقوق‌محوری است. سایر یافته‌ها نشان داد که اخلاق حرفه‌ای مدیران آموزشی کمی بالاتر از حد متوسط ارزیابی می‌شود (۱۵). نتایج پژوهش‌های دیگری در این راستا قابل تأیید می‌باشد (۱۶، ۱۷ و ۱۸). همچنین نتایج پژوهش دیگری نشان داد از ۲۷ شاخص مورد مطالعه تنها میانگین شاخص امکان ایجاد ارتباط با استاد در مواقع لزوم خارج از کلاس، از مؤلفه ارتباط با دانشجو از سطح متوسط پایین‌تر بود. همچنین استفاده از تمرینات و آزمون‌های مهارتی و استاندارد؛ جلوگیری از دل‌زدگی دانشجویان و علاقه‌مند نمودن آن‌ها به ورزش، پرهیز از

گونه پس از جمع‌آوری نظرات، در یک پانل ۴ نفره تخصصی، پرسشنامه نهایی تدوین گردید. برای تعیین پایایی پرسشنامه این پژوهش از روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) استفاده شده که در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ بدست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون t تک‌نمونه‌ای، آزمون مانوا، تحلیل واریانس یک‌راهه) صورت گرفته است.

یافته ها

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد میانگین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش اعضای هیئت علمی از نظر دانشجویان با توجه به نمره ملاک در نظر گرفته شده (۳)، مطلوب و بالاتر از سطح متوسط بوده است. از بین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای، مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان توسط اعضای هیئت علمی دارای بالاترین میزان ضریب تغییرات (۴/۸۷) و مؤلفه مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح کمترین ضریب تغییرات (۲/۳۷) را داراست. این یافته‌ها در سطح اطمینان ۰/۰۰۰۱ معنادار بوده است. همچنین نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری مانوا جهت معناداری اثر متغیر رشته‌های تحصیلی در رعایت اخلاق حرفه‌ای آموزش اعضای هیئت علمی در آموزش خود نشان داد که متغیر رشته‌های تحصیلی با مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار هستند (لامبدا ویلکز ۰/۶۸۱؛ $F=1/314$ ؛ $\eta^2=0/120$).

رشته ادبیات، ۱۵/۹ رشته زبان انگلیسی و ۱۴/۷ رشته تربیت‌بدنی بودند. همچنین به ترتیب درصد دانشجویان شرکت‌کننده ترم‌های ۱ تا ۸ به ترتیب ۸/۳، ۱۴/۴، ۱۵/۲، ۱۵/۲، ۱۸/۹، ۱۰/۶، ۸، ۹/۴ بود. برای جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. این پرسشنامه شامل دو بخش است. در بخش اول این پرسشنامه به سؤالات جمعیت‌شناسی (جنسیت، رشته تحصیلی و ترم) و در بخش دوم به سؤالات برای بررسی میزان رعایت مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در آموزش اساتید نظر دادند. این پرسشنامه به صورت مقیاس پنج ارزشی لیکرت (خیلی زیاد، زیاد، تا حدودی، کم، خیلی کم) درجه‌بندی شده بود. به این ترتیب با مراجعه به دانشگاه فرهنگیان پرسشنامه‌ها را در بین دانشجویان توزیع کرده و پس از تکمیل، جمع‌آوری نموده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه از طریق بررسی نظر متخصصان بدست آمد. بدین‌گونه؛ تعیین روایی صوری در یک پانل ۴ نفره تخصصی با حضور اساتید متخصص، برای یافتن سطح دشواری، میزان عدم تناسب، ابهام عبارات و یا وجود نارسایی در معانی کلمات انجام گرفت که نظرات آن‌ها به صورت تغییرات جزئی در پرسشنامه اعمال شد. همچنین جهت بررسی روایی محتوایی، نمونه پرسشنامه به چند نفر از اساتید نشان داده شد و درخواست گردید پس از مطالعه پرسشنامه، نظرات خود را در ارزیابی روایی محتوایی به خصوص موارد رعایت دستور زبان، استفاده از کلمات مناسب، فرارگیری سؤالات در جای مناسب خود، زمان تکمیل پرسشنامه و ضروری و غیرضروری بودن سؤالات اعمال نمایند. بدین

جدول ۱: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای

مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش	میانگین	ضریب تغییر	نمره ملاک	سطح معناداری
ادب و نزاکت	۴/۰۱	۳/۹۳	۳	۰/۰۰۰**
حفظ اسرار دانشجویان	۴/۲۸	۴/۸۷	۳	۰/۰۰۰**
عدم تأمین منافع مادی در قبال نمره دادن	۴/۰۱	۴/۶۹	۳	۰/۰۰۰**
داشتن سعه صدر	۳/۷۳	۳/۴۱	۳	۰/۰۰۰**
اعتماد و احترام	۳/۹۳	۴/۱۸	۳	۰/۰۰۰**
پوشش مناسب	۳/۳۳	۲/۴۸	۳	۰/۰۰۰**
پرهیز از طنز و شوخی ناشایست	۳/۶۹	۲/۶۳	۳	۰/۰۰۰**
عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی	۳/۴۵	۲/۹۰	۳	۰/۰۰۰**
عدالت و انصاف	۳/۷۲	۳/۳۲	۳	۰/۰۰۱**
متعال بودن رفتار	۳/۶۶	۳/۵۱	۳	۰/۰۰۰**
پرهیز از داشتن هرگونه روابط خصوصی	۳/۹۰	۴/۳۵	۳	۰/۰۰۰**
داشتن انگیزه	۳/۲۸	۲/۹۱	۳	۰/۰۰۰**
روحیه همکاری	۳/۹۲	۳/۸۷	۳	۰/۰۰۰**
احترام به قوانین آموزشی	۳/۸۶	۴/۰۸	۳	۰/۰۰۰**
انجام وظایف بر اساس عدل	۳/۸۴	۴/۶۳	۳	۰/۰۰۰**
فروتنی	۳/۷۷	۴/۳۹	۳	۰/۰۰۰**
عدم استفاده از دانشجویان جهت امور شخصی	۳/۷۶	۲/۶۸	۳	۰/۰۰۰**
عدم تحقیر دانشجویان	۳/۵۳	۳/۵۵	۳	۰/۰۰۰**
توجه به رشد تهذیب نفس و تعالی شخصیت	۳/۶۳	۳/۳۹	۳	۰/۰۰۰**
قبول حق و گفتن نمی‌دانم در مورد مطالب علمی	۳/۷۰	۳/۴۶	۳	۰/۰۰۰**

دوری از توبیخ و سرزنش	۲/۵۴	۲/۵۴	۳	۰/۰۰۰**
عدم تبعیض بین دانشجویان	۲/۸۰	۲/۹۵	۳	۰/۰۰۰**
توجه به درخواست‌های قانونی دانشجویان	۲/۳۲	۲/۵۱	۳	۰/۰۰۰**
مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح	۲/۳۶	۲/۳۷	۳	۰/۰۰۰**
اخلاق حرفه‌ای آموزش	۳/۷۲	۵/۳۳	۳	۰/۰۰۰**

یافته‌های جدول ۲ گویای آن است که میانگین در چهار رشته (آموزش ابتدایی، ادبیات فارسی، زبان انگلیسی، تربیت بدنی) در مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان تفاوت معناداری در سطح $P < 0/05$ وجود دارد ولی در بقیه مؤلفه‌ها تفاوت معناداری وجود نداشته و این گروه‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد، در میانگین مؤلفه‌های اخلاقی حرفه‌ای آموزش با هم مشابه است. حال برای آنکه مشخص گردد در کدام گروه‌ها تفاوت معناداری وجود دارد از آزمون تعقیبی استفاده شده است. در این پژوهش بنا به اینکه حجم نمونه بین زن‌ها و مردها نابرابر بوده و تعداد میانگین‌ها بیش از سه تا می‌باشد. بنابراین از آزمون گابریل استفاده شده است. یافته‌های آن نشان داد که مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان تفاوت معناداری بین میانگین دانشجویان رشته آموزش ابتدایی - زبان انگلیسی وجود دارد. با توجه به اینکه میانگین رشته آموزش ابتدایی (۴/۳۷) بیشتر از

دانشجویان رشته زبان انگلیسی (۳/۹۵) بوده است بنابراین دانشجویان رشته آموزش ابتدایی ارزش بیشتری نسبت به مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان قائل بودند. بعلاوه، میانگین دانشجویان رشته زبان انگلیسی در این مؤلفه نسبت به میانگین دانشجویان رشته تربیت بدنی (۴/۱۷) کمتر بوده است و این بدین معنی است که از نظر آن‌ها این مؤلفه از ارزش کمتری برخوردار است. همچنین نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری مانوا جهت معناداری اثر متغیر جنسیت در رعایت اخلاق حرفه‌ای آموزش اعضای هیئت علمی در آموزش خود نشان داد که متغیر جنسیت با مؤلفه‌های اخلاقی حرفه‌ای در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار هستند. (لامبدا ویلکز $F = 2/85$; $\text{Eta}^2 = 0/228$).

جدول ۲: نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه در متن مانوا

sig	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	رشته‌های تحصیلی				اخلاق حرفه‌ای آموزش و مؤلفه‌های آن	
					تربیت بدنی	زبان انگلیسی	ادبیات	آموزش ابتدایی		
										۰/۳۱۷
۰/۰۱۰*	۱/۴۳	۳	۳/۸۴	۳/۸۴	۴/۱۷	۳/۹۵	۴/۱۱	۴/۱۱	۴/۲۷	حفظ اسرار دانشجویان
۰/۵۸۶	۱/۴۲۸	۳	۰/۴۷۶	۰/۶۴۶	۴/۱۸	۳/۹۳	۳/۹۸	۳/۹۸	۴/۰۱	عدم تأمین منافع مادی در قبال نمره دادن
۰/۸۷۰	۰/۸۶۵	۳	۰/۲۸۸	۰/۳۳۷	۳/۷۷	۳/۸۶	۳/۶۸	۳/۶۸	۳/۷۱	داشتن سعه صدر
۰/۴۷۶	۲/۲۲	۳	۰/۷۴۰	۰/۸۳۴	۴/۰۰	۳/۸۳	۳/۷۷	۳/۷۷	۳/۹۹	اعتماد و احترام
۰/۱۴۵	۹/۷۰	۳	۳/۲۳	۱/۸۱	۳/۵۶	۲/۹۵	۳/۲۰	۳/۲۰	۳/۴۱	پوشش مناسب
۰/۱۵۰	۵/۵	۳	۱/۸۳	۱/۷۹	۴/۰۲	۳/۵۵	۳/۶۸	۳/۶۸	۳/۶۵	پرهیز از طنز و شوخی ناشایست
۰/۷۵۴	۱/۷	۳	۰/۵۶۷	۰/۳۹۸	۲/۵۴	۳/۳۳	۳/۳۴	۳/۳۴	۳/۵۰	عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی
۰/۷۰۹	۱/۷۵	۳	۰/۵۸۲	۰/۴۶۲	۳/۷۴	۳/۵۹	۳/۶۱	۳/۶۱	۳/۷۸	عدالت و انصاف
۰/۳۵۷	۳/۵۲	۳	۱/۱۷	۱/۰۸	۳/۹۰	۳/۵۰	۳/۷۰	۳/۷۰	۳/۶۳	متعال بودن رفتار
۰/۸۹۷	۰/۴۸۶	۳	۰/۱۶۲	۰/۲۰	۳/۹۵	۳/۸۱	۳/۹۳	۳/۹۳	۳/۹۱	پرهیز از داشتن هرگونه روابط خصوصی
۰/۶۱۴	۲/۴۶	۳	۰/۸۲۱	۰/۶۰۳	۳/۳۹	۳/۳۸	۳/۱۸	۳/۱۸	۳/۴۵	داشتن انگیزه
۰/۸۷۱	۰/۷۳۷	۳	۰/۲۴۶	۰/۲۳۷	۴/۰۳	۳/۸۸	۳/۹۸	۳/۹۸	۳/۸۹	روحیه همکاری
۰/۹۶۹	۰/۲۲۸	۳	۰/۰۷۶	۰/۰۸۴	۳/۹۲	۳/۸۳	۳/۸۶	۳/۸۶	۳/۸۴	احترام به قوانین آموزشی
۰/۳۵۷	۲/۲۳	۳	۰/۷۴۲	۱/۰۸	۴/۰۲	۳/۸۳	۳/۹۱	۳/۹۱	۳/۷۷	انجام وظایف بر اساس عدل
۰/۹۷۱	۰/۱۷۶	۳	۰/۰۵۹	۰/۰۷۹	۳/۷۴	۳/۷۸	۳/۸۱	۳/۸۱	۳/۷۵	فروتنی
۰/۶۹۲	۱/۵۳	۳	۰/۵۱۰	۰/۴۸۶	۳/۹۰	۳/۷۱	۳/۸۴	۳/۸۴	۳/۷۰	عدم استفاده از دانشجویان جهت امور شخصی
۰/۱۱۵	۵/۸۵	۳	۱/۹۵	۱/۹۹۶	۳/۵۴	۳/۷۶	۳/۷۰	۳/۷۰	۳/۴۰	عدم تحقیر دانشجویان
۰/۸۰۲	۱/۱۵	۳	۰/۳۸۴	۰/۳۳۲	۳/۶۴	۳/۷۴	۳/۷۰	۳/۷۰	۳/۵۷	توجه به رشد تهذیب نفس و تعالی شخصیت
۰/۷۹۱	۱/۲۰۳	۳	۰/۴۰۱	۰/۳۴۸	۳/۷۴	۳/۶۷	۳/۵۷	۳/۵۷	۳/۷۵	قبول حق و گفتن نمی‌دانم در مورد مطالب علمی
۰/۴۳۷	۲/۷۳۵	۳	۰/۹۱۲	۰/۹۰۹	۳/۶۹	۳/۳۸	۳/۴۳	۳/۴۳	۳/۵۸	دوری از توبیخ و سرزنش

۰/۵۴۰	۲/۰۱۱	۳	۰/۶۷۰	۰/۷۲۱	۳/۷۷	۳/۹۳	۳/۶۳	۲/۸۳	عدم تبعیض بین دانشجویان
۰/۳۵۶	۵/۶۸	۳	۱/۸۹	۱/۰۹	۳/۰۵	۳/۲۶	۳/۵۷	۲/۳۳	توجه به درخواست‌های قانونی دانشجویان
۰/۷۷۰	۲/۲۸	۳	۰/۷۶	۰/۳۷۷	۳/۱۵	۳/۴۳	۳/۲۲	۳/۴۱	مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح
۰/۷۵۳	۰/۵۸۹	۳	۰/۱۹۶	۰/۴	۳/۸۱	۳/۶۵	۳/۶۸	۳/۷۳	اخلاق حرفه‌ای آموزش

نداشته و این دو گروه در سطح اطمینان ۹۵ درصد در میانگین اخلاق حرفه‌ای آموزش و مؤلفه‌های آن با هم مشابه هستند. همچنین نتایج آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری مانوا جهت معناداری اثر متغیر ترم تحصیلی در رعایت اخلاق حرفه‌ای آموزش اعضای هیئت علمی در آموزش خود نشان داد که متغیر ترم تحصیلی با مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار هستند. (لامبدا و پلکز ۰/۳۰۴؛ $F=1/767$; $\eta^2=0/157$).

یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد که میانگین دو گروه مرد و زن در رعایت مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش توسط اساتید در مؤلفه‌های حفظ اسرار دانشجویان، اعتماد و احترام، پوشش مناسب، عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی، عدالت و انصاف، متعال بودن رفتار، داشتن انگیزه، روحیه همکاری، احترام به قوانین آموزشی و عدم استفاده از دانشجویان جهت امور شخصی در سطح $P < 0/01$ و مؤلفه‌های ادب و نزاکت، پرهیز از داشتن هرگونه روابط خصوصی، فروتنی و اخلاق حرفه‌ای آموزش در سطح $P < 0/05$ معنادار بوده است. سایر مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش تفاوت معناداری با یکدیگر

جدول ۳: نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه در متن مانوا

sig	مجموع مجزورات	df	میانگین مجزورات	F	جنسیت		اخلاق حرفه‌ای آموزش و مؤلفه‌های آن
					میانگین زن	میانگین مرد	
۰/۰۴۰*	۴/۳۷۵	۱	۴/۳۷۵	۴/۲۵	۴/۱۸	۳/۹۱	ادب و نزاکت
۰/۰۰۹**	۵/۲۰	۱	۵/۲۰	۶/۸۸	۴/۴۶	۴/۱۷	حفظ اسرار دانشجویان
۰/۶۶۹	۰/۱۳۵	۱	۰/۱۳۵	۰/۱۸۳	۳/۹۹	۴/۰۴	عدم تأمین منافع مادی در قبال نمره دادن
۰/۶۳۴	۰/۲۷۵	۱	۰/۲۷۵	۰/۲۲۸	۳/۷۸	۳/۷۱	داشتن سعه صدر
۰/۰۰۵**	۶/۹۷۷	۱	۶/۹۷۷	۸/۰۹۵	۴/۱۴	۳/۸۰	اعتماد و احترام
۰/۰۰۷**	۱۳/۰۰۶	۱	۱۳/۰۰۶	۷/۳۹۲	۳/۶۱	۳/۱۵	پوشش مناسب
۰/۳۳۹	۰/۹۵۰	۱	۰/۹۵۰	۰/۹۱۸	۳/۷۷	۳/۶۵	پرهیز از طنز و شوخی ناشایست
۰/۰۰۸**	۱۰/۰۰۰	۱	۱۰/۰۰۰	۷/۲۵	۳/۷۰	۳/۳۰	عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی
۰/۰۰۹**	۸/۵۳۸	۱	۸/۵۳۸	۶/۹۷	۳/۹۵	۲/۵۸	عدالت و انصاف
۰/۰۰۷**	۸/۸۵۶	۱	۸/۸۵۶	۷/۲۲	۳/۸۸	۲/۵۲	متعال بودن رفتار
۰/۰۳۵*	۳/۵۴۹	۱	۳/۵۴۹	۴/۴۷	۴/۰۵	۲/۸۱	پرهیز از داشتن هرگونه روابط خصوصی
۰/۰۰۲**	۱۲/۹۵۰	۱	۱۲/۹۵۰	۹/۸۷	۳/۶۷	۳/۲۱	داشتن انگیزه
۰/۰۰۴**	۸/۳۶۸	۱	۸/۳۶۸	۸/۳۶	۴/۱۵	۳/۷۸	روحیه همکاری
۰/۰۰۹**	۶/۰۵۵	۱	۶/۰۵۵	۶/۹۴	۴/۰۵	۳/۷۴	احترام به قوانین آموزشی
۰/۲۶۱	۰/۵۷۶	۱	۰/۵۷۶	۰/۸۳۹	۳/۷۸	۲/۸۸	انجام وظایف بر اساس عدل
۰/۰۱۱*	۴/۷۷۰	۱	۴/۷۷۰	۶/۶۲	۳/۹۴	۳/۶۶	فروتنی
۰/۰۰۶**	۷/۹۶۴	۱	۷/۹۶۴	۷/۸۳	۳/۹۸	۲/۶۲	عدم استفاده از دانشجویان جهت امور شخصی
۰/۹۰۲	۰/۰۱۵	۱	۰/۰۱۵	۰/۰۱۵	۳/۵۴	۳/۵۲	عدم تحقیر دانشجویان
۰/۷۴۶	۰/۱۲۱	۱	۰/۱۲۱	۰/۱۰۵	۳/۶۶	۳/۶۱	توجه به رشد تهذیب نفس و تعالی شخصیت
۰/۱۷۱	۲/۱۴۶	۱	۲/۱۴۶	۱/۸۸	۳/۸۲	۳/۶۳	قبول حق و گفتن نمی‌دانم در مورد مطالب علمی
۰/۸۱۷	۰/۰۵۴	۱	۰/۰۵۴	۰/۰۵۴	۳/۵۶	۳/۵۳	دوری از توبیخ و سرزنش
۰/۶۳۷	۰/۲۲۰	۱	۰/۲۲۰	۰/۲۳۷	۳/۸۴	۳/۷۸	عدم تبعیض بین دانشجویان
۰/۱۷۴	۳/۲۳۸	۱	۳/۲۳۸	۱/۸۶	۳/۴۶	۳/۲۳	توجه به درخواست‌های قانونی دانشجویان
۰/۹۲۸	۰/۰۱۷	۱	۰/۰۱۷	۰/۰۰۸	۳/۳۷	۳/۲۵	مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح
۰/۰۱۲*	۳/۰۳۶	۱	۳/۰۳۶	۶/۳۵۱	۳/۸۶	۳/۶۴	اخلاق حرفه‌ای آموزش

است. مؤلفه عدالت و انصاف بین گروه‌های ۲ و ۳ و ۶ تفاوت معناداری وجود دارد. از آنجایی که میانگین دانشجویان ترم ۲ و ۳ از ترم ۶ بیشتر است لذا عدالت و انصاف برای آن‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار است. همچنین مؤلفه داشتن انگیزه در بین دانشجویان ترم ۳ و ترم ۶ با اختلاف میانگین (۰/۹۱) معنادار بوده و برای دانشجویان ترم ۳ اهمیت بیشتری دارد. بعلاوه، مؤلفه‌های روحیه همکاری و عدم تبعیض بین دانشجویان ترم ۲ و ۶ معنادار بوده است. از آنجایی که میانگین دانشجویان ترم ۲ در هر دو مؤلفه از میانگین دانشجویان ترم ۶ بیشتر است، لذا می‌توان گفت این مؤلفه‌ها برای آن‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار است.

یافته‌های جدول ۴ گویای آن است که میانگین در هشت ترم در عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی، عدالت و انصاف، داشتن انگیزه، روحیه همکاری و عدم تبعیض بین دانشجویان تفاوت معناداری در سطح $P < 0/05$ وجود دارد لکن در بقیه مؤلفه‌ها تفاوت معناداری وجود نداشته و این گروه‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد، در میانگین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش با هم مشابه است. حال برای آنکه مشخص گردد در کدام گروه‌ها تفاوت معناداری وجود دارد از آزمون تعقیبی گابریل استفاده شده است.

یافته‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که مؤلفه عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی بین دانشجویان ترم ۳ و ترم ۵ تفاوت معناداری وجود دارد. از آنجایی میانگین دانشجویان ترم ۳ از ترم ۵ بیشتر است بنابراین این مؤلفه برای آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه در متن مانوا

sig	df	میانگین مجزورات	F	ترم تحصیلی								اخلاق حرفه‌ای آموزش و مؤلفه‌های آن
				۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۰/۰۹۶	۷	۱/۷۹	۱/۷۶	۳/۹۲	۴/۱۴	۳/۴۶	۳/۹۸	۴/۰۷	۴/۲۲	۴/۲۱	۳/۹۵	ادب و نزاکت
۰/۱۰۸	۷	۱/۲۹	۱/۷۱	۴/۴۰	۴/۳۸	۴/۸۶	۴/۳۸	۴/۰۷	۴/۴۰	۴/۳۱	۴/۴۵	حفظ اسرار دانشجویان
۰/۰۶۲	۷	۱/۶۸	۲/۳۸	۳/۸۸	۴/۲۴	۳/۵۷	۴/۱۶	۳/۸۰	۴/۱۷	۴/۱۳	۴/۱۴	عدم تأمین منافع مادی در قبال نمره دادن
۰/۱۰۲	۷	۲/۰۴	۱/۷۳	۳/۵۶	۴/۰۹	۳/۴۶	۳/۶۶	۳/۶۲	۴/۰۷	۳/۵۵	۴/۰۴	داشتن سعه صدر
۰/۰۵۶	۷	۲/۲۲	۲/۶۲	۴/۰۰	۴/۲۴	۳/۵۰	۳/۶۴	۳/۹۲	۴/۱۷	۴/۱۳	۴/۰۰	اعتماد و احترام
۰/۸۲۸	۷	۱/۷۴	۰/۹۶	۳/۲۰	۳/۲۸	۳/۰۳	۳/۲۲	۳/۴۲	۳/۶۵	۳/۱۳	۳/۶۸	پوشش مناسب
۰/۷۸۱	۷	-۰/۵۹	۰/۵۷	۳/۶۴	۳/۹۰	۳/۴۳	۳/۶۶	۳/۶۲	۳/۷۵	۳/۷۶	۳/۸۶	پرهیز از طنز و شوخی ناشایست
۰/۰۱۷*	۷	۳/۱۴	۲/۳	۳/۲۸	۳/۲۴	۳/۳۲	۳/۱۲	۳/۵۷	۴/۰۲	۳/۳۹	۳/۵۹	عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی
۰/۰۲۸*	۷	۳/۰۸	۲/۵۷	۳/۷۲	۳/۸۶	۳/۲۱	۳/۴۴	۳/۷۰	۴/۰۷	۴/۰۸	۳/۷۲	عدالت و انصاف
۰/۹۷۱	۷	۰/۲۷۹	۰/۲۵	۳/۵۶	۳/۸۶	۳/۶۴	۳/۶۲	۳/۷۲	۳/۷۰	۳/۶۶	۳/۵۰	متال بودن رفتار
۰/۶۷۶	۷	۰/۵۶۳	۰/۶۹	۳/۸۸	۳/۹۵	۳/۶۸	۳/۹۰	۳/۹۰	۳/۸۰	۴/۱۳	۳/۹۵	پرهیز از داشتن هرگونه روابط خصوصی
۰/۰۲۷*	۷	۳/۰۰۱	۲/۲۹	۳/۰۸	۳/۲۴	۲/۹۶	۳/۲۰	۳/۵۷	۳/۸۷	۳/۵۰	۳/۴۱	داشتن انگیزه
۰/۰۴۹*	۷	۱/۸۶	۱/۸۵	۳/۷۹	۴/۱۴	۳/۳۷	۳/۸۶	۳/۹۲	۴/۰۲	۴/۱۶	۴/۰۹	روحیه همکاری
۰/۵۱۰	۷	۰/۸۰۱	۰/۹۰	۳/۸۸	۳/۷۱	۴/۰۰	۳/۶۲	۳/۸۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۳/۹۱	احترام به قوانین آموزشی
۰/۱۹۱	۷	۰/۹۸	۱/۴۴	۳/۸۸	۳/۸۶	۳/۸۹	۳/۵۸	۳/۷۰	۳/۹۵	۴/۰۸	۳/۹۱	انجام وظایف بر اساس عدل فروتنی
۰/۱۴۴	۷	۱/۱۴	۱/۵۷	۳/۷۶	۳/۷۶	۳/۷۵	۳/۵۲	۳/۷۵	۳/۹۷	۴/۰۳	۳/۵۹	عدم استفاده از دانشجویان جهت امور شخصی
۰/۷۰۹	۷	۰/۶۹	۰/۶۵	۳/۵۶	۳/۵۲	۳/۷۵	۳/۶۸	۳/۹۷	۳/۷۵	۳/۸۴	۳/۸۶	جهت امور شخصی
۰/۱۴۰	۷	۱/۵۴	۱/۵۹	۳/۰۴	۳/۳۸	۳/۵۳	۳/۴۰	۳/۶۷	۳/۷۰	۳/۷۱	۳/۶۳	عدم تحقیر دانشجویان
۰/۳۵۹	۷	۱/۲۶	۱/۱۱	۳/۱۶	۳/۵۷	۳/۴۶	۳/۸۲	۳/۷۲	۳/۶۷	۳/۷۱	۳/۶۴	توجه به رشد تهذیب نفس و تعالی شخصیت
۰/۲۴۵	۷	۱/۴۹	۱/۳۱	۳/۷۰	۳/۴۸	۳/۶۲	۳/۸۲	۳/۶۰	۳/۹۵	۳/۸۹	۳/۶۸	قبول حق و گفتن نمی‌دانم در مورد مطالب علمی
۰/۰۷۵	۷	۲/۱۵	۲/۲۱	۳/۴۰	۳/۳۳	۳/۶۸	۳/۳۸	۳/۴۰	۳/۷۵	۳/۹۷	۳/۲۳	دوری از توبیخ و سرزنش
۰/۰۱۴*	۷	۲/۳۴	۲/۶۴	۳/۶۴	۳/۷۶	۳/۴۳	۳/۷۶	۳/۵۵	۴/۱۰	۴/۱۸	۳/۸۶	عدم تبعیض بین دانشجویان
۰/۶۲۸	۷	۱/۳۳	۰/۷۵	۳/۶۴	۳/۶۲	۲/۹۶	۳/۲۸	۳/۲۵	۳/۲۰	۳/۴۲	۳/۳۶	توجه به درخواست‌های قانونی دانشجویان
۰/۵۷۵	۷	۱/۶۴	۰/۸۲	۳/۴۴	۳/۷۶	۳/۱۸	۳/۶۰	۳/۱۵	۳/۱۷	۳/۲۴	۳/۵۰	مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح
۰/۲۵۷	۷	۰/۶۲	۱/۲۹	۳/۶۲	۳/۷۹	۳/۴۷	۳/۶۴	۳/۶۹	۳/۹۰	۳/۸۴	۳/۷۹	اخلاق حرفه‌ای آموزش

جدول ۵: آزمون تعقیبی گابریل در مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش

زیرمقیاس‌ها	گروه‌ها	تفاوت میانگین‌ها	خطای استاندارد	sig
عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی	ترم ۳- ترم ۵	۰/۹۰	۰/۲۴۷	۰/۰۰۸
عدالت و انصاف	ترم ۲- ترم ۶	۰/۸۷	۰/۲۷	۰/۰۲۶
	ترم ۳- ترم ۶	۰/۸۶	۰/۲۷	۰/۰۳۴
داشتن انگیزه	ترم ۳- ترم ۶	۰/۹۱	۰/۲۸۲	۰/۰۳۰
روحیه همکاری	ترم ۲- ترم ۶	۰/۷۹	۰/۲۵۲	۰/۰۴۲
عدم تبعیض بین دانشجویان	ترم ۲- ترم ۶	۰/۷۵۵	۰/۴۹	۰/۰۱۲

بحث

این پژوهش با هدف بررسی میزان کاربرد مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش در تدریس اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان شهر سمنان انجام شده است. طبیعی است مؤلفه‌های دیگر اخلاقی نیز وجود دارد که در حوزه پژوهش قابل تعریف است. محدود کردن مؤلفه‌های اخلاقی در جریان آموزش و تدریس که عینی‌ترین فعالیت اعضای هیئت علمی است به خاطر تأثیر گذاری‌اش در جریان تربیت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. مطرح کردن اخلاق معلمی (استادی) به صورت ذکر آدابی که معلم موظف به رعایت آن‌هاست از گذشته کم‌وبیش مورد توجه بوده است. به طوری که از نظر محقق، تدریسی که متضمن مسئولیت اخلاقی است، کاری مشکل، پیچیده و گاهی اوقات نیز پرزحمت است که کسی هم قدر آن را نمی‌داند. خمیر مایه مشترک فرایند آموزش در تمامی وضعیت‌ها، تعامل انسانی است که اغلب در شرایط پیچیده روی می‌دهد که در آن روابط نابرابر قدرت حادث می‌گردد، ضرورت وجود یک چارچوب ارجاعی برای مدرسان و نیاز به توسعه آگاهی، حساسیت و شایستگی اخلاق حرفه‌ای در میان آن‌ها بسیار بارز است. تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش اعضای هیئت علمی از نظر دانشجویان در سطح مطلوبی قرار دارد. از بین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای، مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان توسط اعضای هیئت علمی دارای بالاترین ضریب تغییرات (۴/۸۷) و مؤلفه مسئولیت‌پذیری در قبال آموزش صحیح دارای کمترین ضریب تغییرات (۲/۳۷) را داراست. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش‌هایی هماهنگ و همسو می‌باشد (۱۲، ۱۰، ۱۶، ۱۹، ۲۱، ۱۱). در تبیین این نتایج می‌توان گفت هر چه میانگین اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن بیشتر باشد می‌توان انتظار داشت که آموزشی که توسط مدرسان انجام می‌شود، بتواند در یادگیری دانشجویان تأثیر مثبت داشته باشد. به طور کلی، آموزش را به مثابه حرفه‌ای تلقی می‌کنند که ماهیتی اخلاقی دارد و رعایت موارد اخلاقی اشاره شده را لازمه آموزش تلقی می‌کنند. بعلاوه، مسئولیت‌پذیری اساتید و دانشجویان در قبال هم باعث می‌شود که از احترام و موفقیت بیشتری در بین خود برخوردار شوند و احساس بهتری نسبت به مسئولیت خود خواهند داشت. بعلاوه، در این مورد فرد پاسخگوست و مسئولیت تصمیم و پیامدهای آن را می‌پذیرد، به درستکاری و خوشامی در کارش اهمیت می‌دهد، حساس و اخلاق مدار

است و وظایفی را که بر عهده دارد با تمام توان و خلوص نیت انجام می‌دهد. دانشگاهیان با رعایت اخلاق آموزش می‌توانند اخلاق حرفه‌ای را در تمامی فعالیت‌های نظری و عملی دانشگاه نهادینه و موجبات ارتقاء فرهنگ عمومی جامعه، انتقال ارزش‌های انسانی و عینی ساختن اصول ارزشی، انسانی، فرهنگی و اخلاقی در موقعیت‌های زندگی دانشجویان شوند.

یافته‌های دیگر گویای آن است که میانگین در چهار رشته (آموزش ابتدایی، ادبیات فارسی، زبان انگلیسی، تربیت بدنی) در مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان تفاوت معناداری در سطح $P < 0.05$ وجود دارد ولی در بقیه مؤلفه‌ها تفاوت معناداری وجود نداشته و این گروه‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد، در میانگین مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش با هم مشابه است. در ادامه جهت معناداری این مؤلفه، نتایج آزمون گابریل نشان داد که مؤلفه حفظ اسرار دانشجویان تفاوت معناداری بین میانگین دانشجویان رشته آموزش ابتدایی - زبان انگلیسی و تربیت بدنی وجود دارد و از نظر دانشجویان رشته آموزش ابتدایی و تربیت بدنی نسبت به زبان انگلیسی، حفظ اسرار دانشجویان بسیار مهم است. این نتایج با نتایج پژوهش‌هایی همسو و هماهنگ بوده است (۱۹، ۲۰). در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت از آنجایی که دانشجویان رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان پس از فارغ‌التحصیلی باید قشر عظیم دانش آموزان ابتدایی را بدست بگیرند و در طول سال تحصیلی فقط با یک کلاس یک‌پایه و یا چندپایه به طور ثابت برخورد دارند، از این رو حفظ اسرار برای آن‌ها خیلی مهم است. همچنین چنانچه دانش آموز دوره ابتدایی که دوره شکل‌گیری شخصیت اوست، بفهمد که معلم او در حفظ اسرار دانش آموزان کوشا نیست و آن را به بیرون از محیط آموزشی منتقل می‌کند، ممکن است علاوه بر اینکه به پیشرفت تحصیلی او آسیب وارد کند به ویژگی‌های روانی و شخصیت آن یا آینده آن لطمه وارد کند. لذا رازداری فضیلتی اخلاقی به شمار می‌رود که در نیک‌بختی انسان‌ها تأثیر بسزایی دارد. در این باره امام علی (ع) در حدیثی فرموده است: «الظَّفَرُ بِالْحَزْمِ وَالْحَزْمُ بِإِجَالَةِ الرَّأْيِ وَالرَّأْيُ بِتَحْصِينِ الْأَسْرَارِ»؛ پیروزی، به محکم‌کاری بسته است و آن هم به اندیشه بستگی دارد و اندیشه نیز به نگاه‌داری رازهاست.

دیگر یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین دو گروه مرد و زن در رعایت مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش توسط اساتید در مؤلفه‌های

در آموزش است که در محدوده خواسته‌های فردی و اجتماعی یک دانشجو قرار دارد. لذا لزوم برپایی عدالت و انصاف در بین دانشجویان بسیار مهم است و این مهم در دین اسلام و نظریات مختلف از قبیل نظریه «فطرت» مورد توجه زیادی قرار گرفته است. بر طبق این نظریه، فطرت آدمی از درون، او را به عدالت‌ورزی و عدالت‌خواهی سوق می‌دهد و انسان همواره از بی‌عدالتی در رنج است. بعلاوه، این اصل، یکی از مقیاس‌های اساسی سنجش اهمال در اسلام است و راه رسیدن افراد به کمال لایق خودشان عبور از مجرای عدالت است. رعایت عدالت آموزش و عدم تبعیض میان دانشجویان از بنیادی‌ترین ابعاد عدالت است که پیشرفت جامعه به تحقق آن بستگی دارد. همچنین رعایت این اصول، آموزش را در تمامی فعالیت‌ها و بخش‌ها دچار تحول کرده و زمینه بروز استعدادها و توانمندی‌ها را در سطح کلان فراهم می‌نماید. دانشجویان با ادراک رعایت اصول مذکور، حس ارزشمندی نسبت به آموزش دانشگاه در آن‌ها به وجود آمده و نگرانی و احساس بدی نسبت به تضييع حقوق خود در فضای تحصیلی ندارند.

به طور کلی، اگرچه اصول اخلاق حرفه‌ای مربوط به شغل معلمی در مؤسسات آموزش عالی کشورهای مختلف، خاص و تابع قوانین هر کشور است اما اغلب در همه آن‌ها اصولی از جمله توانمندسازی دانشجویان، ارتباط بی‌طرفانه با دانشجویان، رازداری، احترام به همکاران، احترام به موسسه، تسلط به محتوا، ارزشیابی معتبر دانشجویان و تسلط به اصول آموزش دیده می‌شود. در نهایت با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود: (۱) دانشگاه مرکزی فرهنگیان جهت افزایش اخلاق حرفه‌ای آموزش حرفه‌ای آموزش اعضای هیئت علمی، در قالب منشور اخلاقی، هنجارهای رفتار حرفه‌ای را برای دانشگاه‌های فرهنگیان سراسر کشور مشخص و مقوله‌بندی نماید. (۲) دانشگاه فرهنگیان سامانه‌ای را طراحی نماید که دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بتوانند پیشنهادات، انتقادات و مشکلات اخلاق حرفه‌ای آموزش اساتید را در آن ثبت نمایند. (۳) بر اساس یافته‌های پژوهش، برای دانشجویان ترم پنج به بعد در درس کارورزی، چک لیستی از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش طراحی نمایند تا در هنگام حضور در مدارس، از معلمان ارزیابی نمایند. مهم‌ترین محدودیت پژوهش، عدم تکمیل برخی از پرسشنامه‌ها بود.

نتیجه‌گیری

پرداختن به اخلاق تدریس در اکثر نقاط جهان، در دهه‌های اخیر مطرح شده است. امروزه پرداختن به اصول اخلاق تدریس، با مفاهیمی چون کدهای اخلاقی رواج یافته است. وجود اخلاق در انجام وظایف از جمله شروط لازم در هر حرفه شغل و محیط کاری می‌باشد. از آنجا که محیط‌های آموزشی و بالأخص دانشگاه‌ها، وظیفه‌ای خطیری در جهت تربیت افراد و رشد و توسعه جامعه ایفا می‌کنند، این ضرورت در این‌گونه محافل اهمیت بیشتری به خود می‌گیرد. متأسفانه اکثر دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، منشور اخلاقی تعریف‌شده‌ای در مورد دانشگاه، اعضای هیئت علمی (آموزشی و پژوهشی)، دانشجویان،

حفظ اسرار دانشجویان، اعتماد و احترام، پوشش مناسب، عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی، عدالت و انصاف، متعال بودن رفتار، داشتن انگیزه، روحیه همکاری، احترام به قوانین آموزشی و عدم استفاده از دانشجویان جهت امور شخصی در سطح $P < 0/01$ و مؤلفه‌های ادب و نزاکت، پرهیز از داشتن هرگونه روابط خصوصی، فروتنی و اخلاق حرفه‌ای آموزش در سطح $P < 0/05$ معنادار بوده است. این نتایج حاکی از آن بود که در تمامی مؤلفه‌های معنادار ذکر شده، میانگین دانشجویان زن از دانشجویان مرد بیشتر بوده است. در تبیین آن‌ها می‌توان گفت که اخلاق حرفه‌ای آموزش برای دانشجویان زن از اهمیت زیادی برخوردار است. این نتایج با نتایج پژوهش‌هایی همسو بوده است (۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۱). رعایت هر یک از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش توسط اعضای هیئت علمی می‌تواند فرایند یاددهی-یادگیری را تضمین نماید. در واقع، رعایت آن‌ها کمک می‌نماید که دانشجویان از بهترین آموزش‌ها برخوردار شوند و از طرفی شأن یادگیری و جایگاه علم و علم‌آموزی رعایت می‌شود. اعضای هیئت علمی باید فضایی را برای دانشجویان ایجاد نمایند تا بتوانند زمینه تکمیل توانایی‌های بالقوه خود را فراهم نمایند. آن‌ها باید مسائلی از جمله مسائل اخلاقی را در آموزش رعایت کنند. لذا اخلاق آموزش در دانشگاه تضمین کننده سعادت و رفاه فردی و گروهی دانشجویان است. عدم رعایت آن منجر به ترویج روابط ناسالم، بی‌عدالتی، پوشش نامناسب، کاهش میزان تعهد، عدم رفتار شرافتمندانه و توأم با احترام، عدم رعایت قوانین و ارزش‌های دانشگاهی، تبعیض میان دانشجویان، افشای اطلاعات فردی و ارزشیابی دانشجویان و ... خواهد شد.

بعلاوه، یافته‌های دیگر پژوهش حاکی از آن بود که میانگین در هشت ترم در عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی، عدالت و انصاف، داشتن انگیزه، روحیه همکاری و عدم تبعیض بین دانشجویان تفاوت معناداری در سطح $P < 0/05$ وجود دارد. با این حال با استفاده از آزمون گابریل مشخص گردید که مؤلفه در بین دانشجویان عدم استفاده از امکانات دانشگاهی جهت امور شخصی در بین دانشجویان ترم ۳ و ۵، عدالت و انصاف بین دانشجویان ترم ۲-۳ و ۶-۳، داشتن انگیزه در بین دانشجویان ۳-۶ و دو مؤلفه عدم تبعیض بین دانشجویان و روحیه همکاری در بین دانشجویان ۲-۶ تفاوت معناداری وجود دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت هر چه ترم تحصیلی دانشجویان پایین‌تر باشند مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای آموزش برای آن‌ها مهم‌تر است. از آنجایی که دانشجویان ورودی دانشگاه فرهنگیان از محیط آموزشی متفاوتی وارد محیطی دیگر شده‌اند، انتظار دارند که رفتار و اخلاق اساتید منصفانه و برابری باشد. آن‌ها در مقطع قبلی دنبال علم بودند لکن در دانشگاه فرهنگیان علاوه بر فراگیری علم باید به دنبال ادب و اخلاق هم باشند. بدین گونه که آموزش توأم با پرورش باشد. به طور مثال، اگر در مقطع دبیرستان مبحثی در انتگرال یا رشد و توسعه اقتصاد یاد می‌گیرند در دانشگاه علاوه بر این موارد باید انسانیت، عدالت، انصاف و ... را یاد بگیرند؛ چرا که نتایج این پژوهش و سایر پژوهش‌ها حاکی از اهمیت این مؤلفه‌ها است. عدالت و انصاف در آموزش یکی از مفاهیمی بالارزش

References

1. Light G, Cox R, Calkins S. (2009). Learning and teaching in higher education: The Reflective Professional; (2): 7-19.
2. Nowroozi D, Nourian M. (2003). Elementary school curriculum. Tehran: Islamic Azad University - South Tehran Branch. Pp. 21-24. (In Persian).
3. Rahimi H, Aghabaei R. (2013). Relationship between organizational culture and professional ethics faculty at University of Kashan. Journal of Medical Education Strategies; 6(2): 3 - 8. (In Persian)
4. Arianpour M, Mehrabi N. (2016). Requirements and strategies of professional ethics in higher education system. Ethics in Science and Technology; 11(4): 1-7. (In Persian).
5. Ferasatkah M. (2006). Scientific ethic, a key for improving higher education. Ethics in Science & Technology; (1): 13-27. (In Persian).
6. Hosseinian S. (2006). Ethics in consulting and psychology. Tehran: Kamale Tarbiat Publication. Pp. 30-36. (In Persian).
7. Salimi M. (2017). Provide a professional ethics development pattern in sports organizations. Ethics in Science and Technology; 12(1): 1 - 7. (In Persian).
8. McCraw H, Moffeit KS, O'Malley JR. (2009). An analysis of the ethical codes of corporations and business schools. Journal of Business Ethics; 87(1): 1-13.
9. Kumar R. (2014). Professional ethics in teacher education: need and importance. Darpan International Research Analysis; 1(8): 1 - 9.
10. Farmahini-Farahani M, Behnamjam L. (2012). Ethics components in education of faculty members of shed university. Ethics in Science & Technology; 7(1): 48- 57. (In Persian).
11. Bazrafshan L, Amini M, Lotfi F, Jalali Z. (2011). Self-assessment of observance of professional ethics among clinical professors of Shiraz Medical school. Medical Journal Hormozgan; 16 (5): 2-10. (In Persian).
12. Hosseini SJ. (2014). Investigating the relationship between professional ethics and working life quality of faculty members of Tehran University. [MA thesis]. Tehran: University of Tehran. (In Persian).
13. Imanipoor M. (2012). Principles of professional ethic in teaching. Iranian Journal of Ethic and Medical History; 3 (41): 6-27. (In Persian).
14. Azizi NA. (2010). Professional ethics in higher education: reflection on strategies to improve ethical standards in university education. Journal of Strategy for Culture; 3 (8, 9): 173-201. (In Persian).
15. Mousavi F, Washani A, Heidari F, Mohammadi N, Soleimani F, Qayezarzadeh M. (2016). Professional ethics of educational leaders. Ethics in Science and Technology; 11(4): 1-7. (In Persian).

کارکنان و بخش اداری ندارند. نتایج نهایی پژوهش نشان داد که اخلاق حرفه‌ای آموزش و مؤلفه‌های آن از نظر دانشجویان از میزان مطلوبی برخوردار هستند. اساتید با رعایت اخلاق حرفه‌ای آموزش در آموزش خود، علاوه بر اینکه موجب بهبود باورها و رفتارهای اخلاقی دانشجویان شده، دانشجویان یاد خواهند گرفت که در هنگام تدریس در مدارس به‌ویژه دانشجو معلمان دوره ابتدایی، اخلاق حرفه‌ای آموزش را رعایت کنند. به عبارتی دانشجویان یاد خواهند گرفت که رعایت چه مسائلی درست یا نادرست است، صحیح را از ناصحیح تشخیص داده و چگونگی رفتار، ادب و عمل خود را در هنگام آموزش رعایت کنند. همچنین اگر دانشجویان به این باور برسند که با آنان رفتاری عادلانه و منصفانه می‌شود یا در هنگام ارزشیابی و آموزش عدالت را برقرار کند تمایل بیشتری داشته باشند کار بیشتری را انجام می‌دهند. همچنین اعتماد در روابط بین اساتید و دانشجویان بهبود می‌بخشد. موارد ذکر شده در ارتباط با معلمان و دانش آموزان نیز صدق می‌کند.

ملاحظه‌های اخلاقی

از ملاحظه‌های اخلاقی پژوهش حاضر این بود که توضیحاتی از جمله اطمینان بخشی به آزمودنی‌ها در خصوص محرمانه بودن اطلاعات به‌دست‌آمده و دادن آزادی برای شرکت در پژوهش که از نکات رعایت شده اخلاق پژوهش باشد، گفته شد.

سپاسگزاری

پژوهشگر پژوهش بر خود واجب می‌داند از تمامی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان شهر سمنان که در این تحقیق شرکت کردند تقدیر و تشکر به عمل آورد.

واژه نامه

1. Ethic	اخلاق
2. Professional Ethic	اخلاق حرفه‌ای
3. Integrity	صداقت
4. Justice and fairness	عدالت و انصاف
5. Responsibility	مسئولیت پذیری
6. Empathy and respect	همدلی و احترام
7. Preserve human dignity	حفظ کرامت انسانی
8. Confidence and Allegiance	اعتماد و وفاداری
9. Avoid bad humor and jokes	پرهیز از شوخی های بد
10. Science of Ethic	علم اخلاق
11. Politeness	ادب و نزاکت
12. Suitable cover	پوشش مناسب
13. Humility	فروتنی
14. Moral Values	ارزش های اخلاقی
15. Non-discrimination	عدم تبعیض
16. Avoid rebuking and blaming	دوری از توبیخ و سرزنش

19. Gluchmanova M. (2015). The importance of ethics in the teaching profession. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*; 17(6): 509-513.
20. Puiu S, Ogarca RF. (2015). Ethics management in higher education system of Romania. *Procardia Economics and Finance*; 23: 599-603.
21. Sarbu LV, Dimitrescu M, Lacroix Y. (2015). The importance of knowing and applying of the professional legislation and ethics in the management of educational institutions to combat corruption. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*; 180: 203-210.
16. Ghorbanifar M. (2013). The extent of compliance with the codes of professional ethics in occupational therapy Jahrom University of medical sciences. *The Journal of Ethics in Education*; 2(2): 1-7. (In Persian).
17. Zare-Afshar E. (2016). Relationship with demographic characteristics of librarians. *Ethics in Science and Technology*; 10 (4):75-83. (In Persian).
18. Ghanbari C, Ardalan MR, BeheshtiRad R, Sultanzadeh V. (2015). Professional ethics of faculty members and their relationship with the quality of higher education. *Ethics in Science and Technology*; 10(2): 1 - 7. (In Persian).